

Το Πολυτεχνείο μετά το Πολυτεχνείο: Η μεταπολιτευτική διαχείριση.

του Μάριου Θεοφιλάτου

«Η ποίηση της φοιτητικής, της νεανικής, της λαϊκής εξέγερσης εξαντλήθηκε στους δρόμους της μεταπολίτευσης»

Νάντια Βαλαβάνη

Όλα τα χρόνια που ακολούθησαν την εξέγερση του Νοέμβρη σημαδεύτηκαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο από τις επετείους αυτής της εξέγερσης. Μιας εξέγερσης συλλογικής εκτόξευσης στον ουρανό της ανιδιοτέλειας, ένας πρωτοφανής οργανισμός δημιουργίας, μια έμπρακτη υπέρβαση της αλλοτρίωσης και το ουσιαστικότερο μάθημα Πολιτικής και Ηθικής που θα μπορούσε να διδαχθεί μια ολόκληρη γενιά. Σε κείνες τις τρεις μέρες ο χρόνος “τρελάθηκε”. Ενηλικιώθηκαν ανήλικοι και ενήλικες. Ακολούθησαν πολλά. Γιορτές, πορείες, επέτειοι, που έδωσαν και αυτές το δικό τους στίγμα, πάντα ανάλογα με την κατάσταση που βρισκόταν το λαϊκό κίνημα κάθε περίοδο. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της μεταπολίτευσης ήταν η έντονη ριζοσπαστικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας, ένας εφιάλτης για τις τότε κυβερνήσεις της Ν.Δ. και όχι μόνο.

Η πρώτη επέτειος του Πολυτεχνείου πραγματοποιήθηκε στις 24 Νοεμβρίου του 1974 και όχι στις 17 ως όφειλε, κι αυτό γιατί, ασεβώς, ο “εθνάρχης” Καραμανλής προκήρυξε εθνικές εκλογές ανήμερα της πρώτης επετείου. Η πορεία ήταν συγκλονιστική. Πάνω από 1.000.000 λαού πήρε μέρος και πορεύτηκε μέχρι την Αμερικάνικη πρεσβεία. Η πρώτη αυτή πορεία σημαδεύτηκε από την επίθεση που δέχτηκε η πρεσβεία των ΗΠΑ με αυγά που περιείχαν κόκκινη μπογιά, από το μπλόκ της εξωκοινοβουλευτικής οργάνωσης Ε.Κ.Κ.Ε. Έγιναν αρκετές συλλήψεις διαδηλωτών που εν συνεχεία οδηγήθηκαν σε δίκη.

Στα χρόνια που θα ακολουθήσουν, οι επέτειοι θα έχουν έντονο το στοιχείο της μαζικότητας. Σ’ αυτό θα συμβάλει το μεγαλειώδες απεργιακό κίνημα από κλάδους όπως οι οικοδόμοι, οι εργαζόμενοι στη ΜΕΛ (Χαρτοποιία Λαδόπουλου), στα μεταλλεία της ΜΑΔΕΜ – ΛΑΚΚΟ (Μποδοσάκης), στις αστικές συγκοινωνίες, αλλά και οι φοιτητικές καταλήψεις του 1978 ενάντια στο νόμο 815. Να τονίσουμε ότι οι πορείες στην Αμερικανική πρεσβεία είχαν απαγορευτεί από την κυβέρνηση της Δεξιάς (Ν.Δ.) και η ΕΦΕΕ (Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδος), συμμορφούμενη με τις απαγορεύσεις, αρκούσαν στις εκτονωτικές πορείες μέχρι τη Βουλή.

Εξαίρεση σ’ αυτές αποτέλεσε η κινητοποίηση για την επέτειο του 1980, η οποία σφραγίστηκε από τον θάνατο της 21χρονης εργάτριας Σταματίνας Κανελλοπούλου και του φοιτητή Ιάκωβου Κουμή που χτυπήθηκαν από τα ΜΑΤ. Ήταν η χρονιά που οι δυνάμεις της ριζοσπαστικής αριστεράς επιχείρησαν να σπάσουν την αστυνομική απαγόρευση και να πραγματοποιήσουν την πορεία στην πρεσβεία των ΗΠΑ. Αποτέλεσμα ήταν να χτυπηθούν αλύπητα απ’ τις δυνάμεις καταστολής, τόσο τα μπλοκ της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, όσο και μέλη του μπλοκ του ΚΚΕ (Εσωτερικού).

Ο χώρος μπροστά στη Μ. Βρετανία και τα ανθοπωλεία είχε μεταβληθεί σε πεδίο μάχης. Η άλλη δύναμη της Αριστεράς, το ΚΚΕ, με το σύνθημα «ΚΚΕ – ΑΛΛΑΓΗ – Β’ ΚΑΤΑΝΟΜΗ», έστριψε και συνέχισε ανενόχλητη την πορεία της στο Μοναστηράκι (η συμμόρφωσή τους κρατάει από τότε). Οι συγκρούσεις των διαδηλωτών συνεχίστηκαν όλη τη νύχτα στο κέντρο της Αθήνας. Ήταν μια επέτειος που σφραγίστηκε από την επιδεικτική καταστολή του λαϊκού κινηματος εκ μέρους των μηχανισμών της κυβέρνησης της Ν.Δ απ’ τη μια, και από τη

σύγχυση και την ανικανότητα της ριζοσπαστικής αριστεράς να προβάλει οποιαδήποτε απάντηση απ' την άλλη. Εδώ δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι βρισκόμαστε στις παραμονές του 1981, λίγο πριν από την θριαμβευτική νίκη του ΠΑΣΟΚ. Ένα "φαινόμενο" που μπέρδεψε την επίσημη και την ανεπίσημη αριστερά της εποχής, όσον αφορά τον χαρακτήρα του.

Τα χρόνια που θα ακολουθήσουν οι επέτειοι χαρακτηρίζονταν από την ΠΑΣΟΚική αντίληψη του "σοσιαλιστικού μετασχηματισμού" και την υιοθέτηση του συνθήματος «Ο αγώνας τώρα δικαιώνεται» κόντρα στο σύνθημα άλλων δυνάμεων της αριστεράς «Ο αγώνας συνεχίζεται». Εγκληματικές ενέργειες δεν έλειψαν και αναφερόμαστε στη δολοφονία του 15χρονου Καλτεζά από τον αστυφύλακα Μελίστα το 1985 έξω από το Πολυτεχνείο.

Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ έκαναν σοβαρή προσπάθεια -που απέδωσε τα μέγιστα- ώστε να αφομοιωθεί το νόημα και οι εκδηλώσεις μνήμης να μεταβληθούν σε αμνησία του Πολυτεχνείου, με την καθιέρωσή τους σαν επίσημη γιορτή της νεολαίας (αργία 17 Νοέμβρη για τα σχολεία), με ποιημάτια, σκετσάκια, κ.λπ. Ο στόχος ήταν προφανής. Έπρεπε η εξέγερση που εκφράστηκε με την κατάληψη, τα ανατρεπτικά συνθήματα, την τεράστια αλληλεγγύη φοιτητών και εργαζομένων, τον "παράνομο" ραδιοφωνικό σταθμό, με τη χαρά και την έφοδο στον ουρανό, με την περιφρόνηση του κινδύνου, να αφυδατωθεί.

Όλα αυτά χάθηκαν δια παντός με τον επίσημο γιορτασμό, την κατάθεση "στεφανιών", την "ξύλινη" και ψεύτικη γλώσσα λογής – λογής πολιτικάντηδων, με τα πληκτικά διαγγέλματα που κανείς δεν άκουγε. Μια συνεχής ασέλγεια και ένας μόνιμος εκμαυλισμός που δεν είχε προηγούμενο. Και τι ειρωνεία!!! Όλα αυτά από τους απόντες. Αυτούς που και τότε παρακολουθούσαν το νεανικό ποτάμι και το χλεύαζαν και το λαιδορούσαν, τρομοκρατημένοι φυσικά και αμήχανοι πάντα, αλλά και με έκδηλη καχυποψία που δεν μπορούσαν να το σταματήσουν.

Το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ πέρα από την προσπάθεια απαξίωσης της επετείου του Πολυτεχνείου επιχείρησαν να δείξουν έμπρακτα σε όλους τους "αντιφρονούντες" το πώς πρέπει να τιμάμε την εξέγερση του '73. Επί ΝΔ, οι πορείες του Πολυτεχνείου γνώρισαν άγρια καταστολή, ενώ στα ίδια πλαίσια κινήθηκε και το ΠΑΣΟΚ, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την εισβολή των ΜΑΤ στο Πολυτεχνείο το '95 και την ξεδιάντροπη παραβίαση του πανεπιστημιακού ασύλου από την κυβέρνηση Παπανδρέου.

Η 17η του Νοέμβρη κάθε χρόνο ήταν και είναι για την Αριστερά, ένα σημείο αναφοράς και συνάμα σημείο προβληματισμού για τη μετατροπή των εκδηλώσεων και των αφιερωμάτων για την ιστορική εξέγερση σε "αγιογραφίες" προσώπων που πέρασαν στην απέναντι όχθη, προδίδοντας τους αγώνες και τις θυσίες του λαϊκού κινήματος αλλά και συντρόφων τους που έμειναν στην Αριστερά και μέχρι σήμερα είναι ζωντανά παραδείγματα και σύμβολα, είτε επώνυμοι, είτε ανώνυμοι για τις επόμενες γενιές. Από την άλλη, ένα κομμάτι της παραδοσιακής Αριστεράς επιλέγει να γιορτάζει την επέτειο του Πολυτεχνείου με επίδειξη δύναμης προς την υπόλοιπη Αριστερά και βιαιοπραγίες, που ούτε την Αριστερά τιμούν ούτε, φυσικά, τους εξεγερμένους του Πολυτεχνείου που κάποτε πάλευαν μέσα από τις γραμμές της.

Τελειώνοντας, θα τολμήσουμε να πούμε ότι ίσως ένας μόνος τρόπος μας απομένει να ξαναθυμηθούμε την εξέγερση του Πολυτεχνείου: να «καταργήσουμε» την επέτειο, τον επίσημο ετήσιο εορτασμό της, ο οποίος, κάθε χρόνο και με διάφορους τρόπους, ρίχνει λίθο αναθέματος κατά της εξέγερσης. Ίσως έτσι οι "προβοκάτορες" να διατηρήσουμε τον μυστικό και ανομολόγητο δεσμό μας.

* Το κείμενο δημοσιεύτηκε το Νοέμβρη του 2007 στο Περιοδικό ΕΝΕΔΡΑ.